

**ОНАЛТАЕВ Д.О.,
БЕРТАЕВА К.Ж.**

**ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚ
ЖӘНЕ ВАЛЮТАЛЫҚ
ОПЕРАЦИЯЛАР**

ОҚУ ҚҰРАЛЫ

**ОНАЛТАЕВ Д.О.
БЕРТАЕВА К.Ж.**

**ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚ ЖӘНЕ
ВАЛЮТАЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР**

Оқу құралы

Алматы, 2023

УДК 336.743 (075.8)
ББК 65.262.6я73
О-59

*Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі,
жоғары және ЖОО-нан кейінгі білім берудің «Нархоз Университеті»
коммерциялық емес акционерлік қоғамы базасында «Бизнес және басқару»
дайындық бағытындағы Республикалық оқу-әдістемелік кеңесінің жобаларды басқару
тобы – оқу-әдістемелік бірлестігінің «Қаржы, банк және сақтандыру ісі» секциясының
шешімімен басып шығаруға ұсынылады.
2022 жылдың 23 желтоқсаны. Хаттама №2*

Рецензенттер:

Каленова С.А. – «Тұран» университетінің профессоры, э.ғ.д.

Спгаев Е.А. – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің профессор міндетін атқарушы,
э.ғ.д.

Тапнов Т.А. – Алматы гуманитарлы-экономикалық университетінің профессоры,
э.ғ.к.

Оналтаев Д.О., Бертаева К.Ж.

О-59 Валюталық нарық және валюталық операциялар. Оқу құралы. –
Алматы: «Фортуна Полиграф» баспасы ЖШС. – 2023. – 208 б.

ISBN 978-601-08-3326-5

«Валюталық нарық және валюталық операциялар» оқу құралы валюта нарығын қалыптастыру және дамыту негіздерін, валюталық операциялардың негізгі түрлері мен нысандарының жалпы сипаттамаларын – опциондарды, своптарды, фьючерстерді, форвардтарды, сондай-ақ валюталық тәуекелдерді басқару негіздері мен хеджирлеу процесінің мәнін теориялық және практикалық зерттеу үшін осы операцияларды жүргізудің нақты практикалық мысалдарын көрсете отырып ұсынылады. Қазақстандық валюта нарығын қалыптастыру мен дамытуда оның одан әрі қызмет етуінде нақты ұсыныстарды әзірлеуде әлемнің дамыған елдерінің тәжірибесі негізінде қарастырылады.

Валюта жүйесінің элементі ретінде және валюталық операцияларды жүргізу барысында негізгі басымдылықты бағыт ретінде де валюталық бағамның түрлері мен тұрпаттарына практикалық аспектіде зерделеуге авторлармен басымдылықты назар аударылды.

Осы оқу құралы «Қаржы» білім беру бағдарламасы бойынша оқитын студенттерге, магистранттарға, сондай-ақ осы саладағы оқытушылар мен мамандарға ұсынылады.

УДК 336.743 (075.8)
ББК 65.262.6я73

ISBN 978-601-08-3326-5

© Оналтаев Д.О., Бертаева К.Ж., 2023

© «Фортуна Полиграф» баспасы ЖШС, 2023

МАЗМҰНЫ

АЛҒЫ СӨЗ	4
1 БӨЛІМ. ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚ ЖӘНЕ ВАЛЮТАЛЫҚ ЖҮЙЕ	6
1.1 Ұлттық және әлемдік валюталық жүйелер және олардың негізгі құраушы элементтері.....	6
1.2 Ұлттық валюта жүйесі мен әлемдік валюта жүйелерінің негізгі элементі ретіндегі валюталық бағам.....	16
1.3 Қазіргі валюталық нарықтың сипаттамалық ерекшеліктері.....	32
1.4 Валюталық нарықтың негізгі қатысушылары және оның қаржылық құралдары	39
2 БӨЛІМ. ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚТАҒЫ ВАЛЮТАЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР.....	50
2.1 Валюталық операциялар түрлерінің сыныптамалық белгілері.....	50
2.2 Валюталық форвард және валюталық фьючерс, сипаттамалық белгілері мен айрықшылықты ерекшеліктері	67
2.3 Валюталық своп	75
2.4 Валюталық опцион	84
2.5 Валюталық операциялардың жүргізілу техникасы	95
2.6 Валюталық алып-сатарлық	115
3 БӨЛІМ. ВАЛЮТАЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР	119
3.1 Валюталық тәуекел: мәні, мағынасы және оның туындауына әсер етуші факторлар.....	119
3.2 Валюталық тәуекелдер түрлерінің сыныпталуы.....	126
3.3 Хеджирлеу және валюталық тәуекелді сақтандырудың тәсілдері ..	139
4 БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚТЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	158
4.1 Қазақстан Республикасында валюталық нарықтың қалыптасу кезеңдері	158
4.2 Қазақстан Республикасы валюталық нарықтың институционалды құрылымы	184
4.3 Қазақстан Республикасында валюталық операцияларды реттеу	188
ҚОРЫТЫНДЫ.....	196
ГЛОССАРИЙ	199
ӘДЕБИЕТТЕР	203

**ОНАЛТАЕВ Д.О.
БЕРТАЕВА К.Ж.**

ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚ ЖӘНЕ ВАЛЮТАЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР

Оқу құралы

Компьютерде беттеген *Ақылова А.Т.*
Мұқаба дизайнері *Ақылова А.Т.*

Басуға 15.03.2023 ж. қол қойылды. Пішіні 60×84^{1/16}.
Баспа табағы 13. Шартты баспа табағы 10,0.
Есептік баспа табағы 12. Офсеттік басылым.
Таралымы 500 дана.

«Фортуна Полиграф» баспасы» ЖШС
050063, Алматы қаласы, 1-ықшам ауданы, 81-үй
akikat_@mail.ru
Тел: +7 702 463 13 22,
+7 701 787 32 92, +7 771 574 57 05

ISBN 978-601-08-3326-5

9 786010 833265

г. Алматы, 1 мкр. дом 81.
+7 707 463 13 22
+7 771 574 57 05
+7 701 940 76 86